

Malgrat la quantitat i el detall de les idees presentades i debatudes, el llibre és de lectura amable. L'autor aposta per la claredat expositiva i evita l'abús de l'argot gremial i quan cal, precisa el sentit que dona als conceptes emprats, com ara sostenibilitat o resiliència, sovint desgastats per l'ús i la incorporació al llenguatge dels mitjans.

El llibre o almenys la tercera part, que és susceptible d'una lectura independent, hauria de ser matèria obligada per als investigadors, joves i no tant, que se'n ocupen del canvi global des de qualsevol de les ciències naturals o socials. Especialment per a aquells que es guien més pels índexs bibliomètrics que per l'avaluació crítica de l'argumentació dels articles científics i continuen donant per bones, idees, com la de la tragèdia dels bens comuns de Hardin, que descansen sobre una confusió. En aquest cas, entre propietat comuna i lliure accés.

Com a reflexió final, alhora explicació del títol i resum del llibre, queda la necessitat de construir —o millor, refer— una visió del món adaptada a la fase descendent de la civilització industrial. En paraules de l'autor, *ecologia i igualtat, reformades per una etapa de contracció, segueixen sent les condicions de la sostenibilitat. I reclamen ser abordades conjuntament perquè ambdues estan en emergència.* ◀

Fermí Rubiralta

D'UN TEMPS, D'UN PAÍS

Temps de Germania Socialista (1970-1977). L'origen del sobiranisme polític valencià
Xavier Ferré i Trill
464 pp., 2022, València, Tirant Humanitats

El primer que sobta quan hom pren entre les mans aquest llibre sobre Germania Socialista és adonar-se que, passat més de mig segle des de la seva aparició el 1970, i uns quants anys menys de la seva desaparició el 1977, no haguem disposat fins ara, a banda d'un petit i limitat treball de curs, d'un estudi centrat en aquesta prou original formació política valenciana.

Si intentem esbrinar la possible causa d'aquest significatiu buit en la llarga llista d'obres dedicades a la història de les formacions polítiques de l'antifranquisme, ben probablement podríem esmentar com a raó principal d'aquesta singular absència la complexa i, fins a cert punt, heterodoxa alternativa política que intentà desenvolupar, i, també fins a cert punt assolir, Germania Socialista al llarg dels set anys d'existència.

Cal, però, advertir d'entrada a tota aquella persona que vulgui endinsar-se en la lectura d'aquest nou treball d'investigació elaborat per Xavier Ferré, que, més enllà del que pugui semblar per la temàtica d'un llibre referit a la història d'un partit, a *Temps de Germania Socialista* no trobarà el clàssic estudi d'estasiologia sobre una formació antifranquista, en el qual, amb major o menor encert, a través de les publicacions, escrits, la descripció de la seva actuació al carrer i les entrevistes corresponents a alguns dels seus dirigents encara vius, s'enllesteixi la història d'aquest grup polític.

Certament, tampoc no ha estat la intenció de l'autor endinsar-se en l'estudi sobre aquest grup, per a limitar-se a elaborar un treball, típic a l'ús, sobre aquest partit valencià.

Ans al contrari, coneixedor del que representava assumir aquesta tasca, i precisament per això mateix, l'interès principal de l'historiador i sociòleg reusenc a l'hora d'elegir com a subjecte d'investigació Germania Socialista ha estat no defugir, sinó, encarar amb totes les conseqüències la gairebé gens estudiada trajectòria d'aquest, no per casualitat, autoanomenat «Grup de Treball Polític», per a plantejar, en el seu «temps», i des del seu «país», tota una sèrie de debats i qüestions roents sobre la realitat valenciana del passat, però també del present i del futur, que el grup agermanat al llarg de la seva existència fa més de mig segle contribuï a examinar, i a enriquir, sense aconseguir, tanmateix, —i, fins i tot podríem afegir, sortosament— tancar-los mai del tot.

En primer lloc, com ho planteja obertament i sense cap subterfugi el responsable d'aquest treball, l'existència mateixa de Germania Socialista es troba a l'origen del sobiranisme polític valencià dels darrers cinquanta anys.

Efectivament, des que Joan Fuster el 1962 amb la publicació de *Nosaltres els valencians* —però també de *Qüestió de noms*— situà el debat sobre la realitat nacional valenciana en la disjuntiva d'elegir bàsicament entre un projecte espanyol i un de català, la reflexió política d'aquest grup de treball que fou Germania Socialista esdevingué el primer intent —i potser el més seriós— d'explorar una tercera via (?) que anés més enllà d'aquest debat pendular sobre les dues grans àrees nacionalitàries peninsulars cap a on conduir una alternativa nacional valenciana.

En aquest sentit, s'agraeix, i ha estat del tot necessari, que, per fi, hagi estat un bon coneixedor, tant del context històric i polític, com del contingut mateix de l'obra fusteriana, amb treballs destacats com *No tot era 'Levante feliz': nacionalistes valencians (1950-1960)*, o, *Abans i després de 'Nosaltres els valencians': moviment polític de construcció nacional als anys seixanta*, qui s'hagi vist amb cor, finalment, d'abordar el necessari i pendent estudi sobre Germania Socialista.

Com també cal agrair que hagi estat un principatí i, per tant, difícil d'acusar *a priori* de temptacions antivalencianistes, qui, des del nord de la Sénia, hagi recordat els orígens contemporanis d'un debat que, probablement, recobra avui en dia tota la seva actualitat, cinc anys després que l'octubre català hagi posat sobre la taula noves vies d'introspecció —com de paradigma polític—, vàlides també per al País Valencià, sobre les possibilitats de present i futur d'un projecte nacional diferenciat a l'Europa occidental i postindustrial actual.

Tot i la transcendència d'aquest debat, no és aquesta ni molt menys l'única qüestió transcendent que vol plantejar l'autor amb l'estudi que ens presenta.

Així, en segon lloc, el sorgiment i la conformació de Germania Socialista, com ens en dona les claus principals aquesta obra, vol mesurar i calibrar també l'impacte real en les organitzacions polítiques, d'abast valencià com de caire peninsular, d'aquell terratrèmol que a l'Europa occidental suposà el moviment polític a l'entorn del Maig del 68, que arribà a modificar moltes de les premisses del paradigma revolucionari als països del centre capitalista occidental.

Entre d'altres, Germania Socialista, com prou bé s'explica i s'incardina dins el desenvolupament orgànic, polític i ideològic del grup al llarg de les seves pàgines, participà de l'esclat dels moviments alternatius, com la lluita feminista o l'ecologisme, destacant, per exemple, la reflexió política sobre la sobreexplotació de la força de treball de la dona, o impulsant algunes de les accions més espectaculars de la formació, com l'abocament d'herbicida al camp de golf del Saler, la primavera de 1971.

Però, més enllà de l'evident hiperleninisme que patiren les organitzacions polítiques de l'antifranquisme com a paradoxal resposta inicial a la crítica antiautoritària a la III Internacional que suposà la primavera parisenca, a l'Estat espanyol, Maig del 68 vingué representat, o almenys fortament influït, per les importants mobilitzacions amb un fort contingut nacional protagonitzades arreu a redós del procés de Burgos, a final de 1970.

És en aquest context en el qual s'ha d'entendre el maig valencià que, no per casualitat, tingué com un dels seus protagonistes —sens dubte, el més singular— la irrupció de Germania Socialista i la seva nova aposta per empeltar, en un altre debat paral·lel, però no menys decisiu, marxisme i qüestió nacional.

En efecte, la profunda reflexió i l'empeny per assolir, sense apriorismes, la síntesi entre marxisme i qüestió nacional esdevé, sens dubte, una altra de les senyes d'identitat de Germania Socialista. Aquí és probablement on cal destacar l'empenya, com a pal de paller del nou grup, de la figura de Josep V. Marqués, sense que, per aquesta raó, l'obra caigui en el parany i en la solució fàcil de transformar

la història dels socialistes agermanats en una simple derivada de l'actuació d'aquest destacat intel·lectual valencià.

D'aquesta manera, a partir de la redacció inicial de Marqués de «Perquè com a marxistes, som valencianistes», text recuperat per l'autor amb el seu contingut original del 1970, *Germania Socialista*, com a conseqüència d'un procés, recollit pas a pas en aquest treball, d'introspecció només comparable al realitzat la dècada anterior per Fuster, tingué la valentia de centrar al País Valencià l'eix de la reflexió econòmica, social i cultural —i, per tant, política—, i proposar una via valencianista pròpia que, si bé tenia una sèrie de precedents en els temps anteriors a la guerra, ara esdevenia el resultat d'un plantejament marxista de nou encuny, socialment com nacionalment.

En aquesta via valenciana posada sota la perspectiva d'aquest marxisme posterior al Maig francès es recuperava igualment el debat encara pendent sobre la qüestió agrària que tan preocupava Fuster. Però, deu anys després de les apreciacions més conegudes de l'escriptor de Sueca, resultava ja evident la preponderància d'una estructura industrial, dins la qual, qüestionada ja des d'una vessant ecologista, començava a treure el cap la crítica a una sector econòmic cada cop més subordinat a la preponderància de la indústria turística i analitzat des de la perspectiva del seu impacte negatiu sobre l'equilibri del territori valencià.

Corol·lari igualment de la síntesi social i nacional que empenyia el grup, cal destacar l'encert en l'elecció del seu nom, *Germania Socialista*, que feia innecessari l'ús mateix del toponímic de valencià, i reivindicava, alhora, una revolta menestral i antisenyorial de contingut anticentralista amb el valor afegit de posar en relació un element popular clau dins l'imaginari comú valencià, com eren les Germanies del segle XVI, amb un dels tres components de la tríada revolucionària francesa, com era el de la fraternitat.

Com a punt final d'aquest procés orgànic i ideològic que dibuixa amb encert el treball present, contraposant també el projecte agermanat amb el de les organitzacions polítiques de l'esquerra revolucionària peninsular, el trencament d'aquest difícil equilibri establert a l'hora de construir una interpretació marxista arrelada a la realitat social i nacional valenciana, suposaria la fi d'aquest original projecte polític que rebé el nom de *Germania Socialista*, un cop engolit dins la frustrada plataforma confederada peninsular del que s'anomenà *Movimiento de Liberación Comunista*.

No trobareu, doncs, en les gairebé cinc-cents pàgines d'aquest llibre —ho advertíem des del començament— un estudi clàssic d'estasiologia política, ni un ús retòric de les publicacions d'aquesta formació política, i, en cap cas, una lectura dogmàtica, a favor o en contra, del que representà l'actuació de *Germania Socialista*.

Treball erudit, i molt aprofundit, en la línia de la pràctica totalitat dels realitzats fins ara per aquest historiador reusenc, injustament defenestrat de l'aula universitària, Xavier Ferré aplica aquí el seu mètode habitual d'exhaurir totes les fonts escrites posades a l'abast i cercades amb tossuderia durant molts mesos, afegint-hi una particular i prou enriquidora utilització de les fonts orals. Aquestes, les orals, no serveixen només per a clarificar capítols poc coneguts de l'activitat d'aquesta formació política, sinó per il·lustrar l'evolució mateixa del pensament i la maduració personal del discurs polític de l'entrevistat o entrevistada, i el seu reflex, per tant, en l'evolució ideològica del grup, i, fins i tot, per a tenir un coneixement de primera mà d'altres qüestions implícites prou interessants també, com fou, per exemple, el debat plantejat entorn de la proletarització dels seus membres.

Tot i els laments del pròleg —lògics, però potser excessius— sobre la impossibilitat d'incloure determinats protagonistes que li han fallat a l'hora d'aportar el seu testimoni personal al que fou la història d'aquest grup; alguns dubtes que ens sorgien sobre la periodització escollida per a desenvolupar la història d'aquesta formació; o haver-nos quedat amb les ganes de conèixer els possibles punts de coincidència —que apunta, però no ensenya— de Germania Socialista amb la trajectòria de l'Esquerra Catalana dels Treballadors, l'organització política contemporània de la Catalunya Nord, podem afirmar, en resum, que ens trobem davant d'un elaborat i dens estudi que té l'encert, a més, d'explicar dins una rigorosa, com imprescindible per a la seva comprensió, contextualització històrica, tota una sèrie de debats i qüestions polítiques de primer ordre que es mantenen encara avui oberts, després de gairebé cinquanta anys des de la desaparició del grup.

Si al començament lamentàvem la manca d'estudis sobre aquesta formació política valenciana, podem assegurar ara que ens trobem davant un treball que avortarà ben segur durant molts anys qualsevol altre intent de tornar a abordar el seu estudi.

La major part dels múltiples debats oberts i als quals intentà respondre l'existència mateixa de Germania Socialista, i que Xavier Ferré no amaga, sinó que aprofundeix fins transformar-los en el veritable leitmotiv del seu treball, resten, tanmateix, oberts.

Certament, *Temps de Germania*, més que un treball estasiològic, planteja qüestions transcendents que van més enllà de la trajectòria concreta i del moment, en definitiva, «del temps i del país» en qual nasqué, cresqué i desaparegué Germania Socialista.

Però, potser ara, en aquest temps present i en aquest país actual, superant la mal anomenada tercera via, i recuperant l'exercici d'introspecció sobre la via nacional valenciana que pretengué tirar endavant aquell grup de militants, resorgeix la

possibilitat d'obrir una via, fins ara poc o gens explorada, on l'alternativa nacional sigui realment alternativa del subterfugi localista i folklòric del projecte nacional espanyol, i, des d'un país que «ja anem fent», sigui capaç de construir un projecte amb un subjecte nacional principalment valencià, que, no com a tercera via, sinó amb un protagonisme propi, voluntàriament i conscientment, explori almenys la possibilitat d'afegir-se a una realitat confederal de l'àrea nacionalitària catalana. ◀

Jordi González

EL PENSAMENT INTEMPESTIU DE MIGUEL ABENSOUR

Miguel Abensour: la democràcia contra l'Estat

Jordi Riba

120 pp., 2022, Barcelona, Gedisa

Gedisa, a la seva col·lecció «Pensament polític postfundacional», publica *Miguel Abensour: la democràcia contra l'Estat*, un breu text del filòsof Jordi Riba que ens aproxima al pensament del gairebé desconegut filòsof francès. És possible que aquesta asseveració, que Abensour sigui «gairebé desconegut», sobti, però si tenen l'ocasió de parlar amb recents graduats en filosofia, o vells llicenciats en aquesta disciplina, veuran que Abensour és un estrany, lluny de la familiaritat que acompanya alguns dels seus companys de generació, com ara Foucault, Derrida o Rancière. I Abensour és una sorpresa, una grata sorpresa, un descobriment per aquells que com jo no s'endinsaven més enllà dels principals estants de filosofia a les llibreries. Aquest petit volum, gràcies a la col·lecció de Gedisa, és segur que incitarà a fer-ho i, si no tenim sort, fins i tot ens incitarà a preguntar al llibreter per textos d'aquest filòsof francès, mort l'any 2017 a l'edat de 78 anys.

El llibre es presenta amb un petit text de Laura Llevadot, la directora de la col·lecció, que porta per títol «Democràcia anàrquica» i que, més que una introducció al que dirà Riba poc després, que també, o una introducció, molt il·lustrativa, al pensament postfundacional —amb l'ajuda d'Oliver Marchart— és un cant a la llibertat, a aquella vivència que ens desperta com a certesa per saber que hem de seguir, com diu Llevadot citant Nietzsche, somiant. Aquesta certesa revela la insubstancialitat dels nostres dies i fa experimentar la proximitat de la relació amb l'altre, tan temuda, com anàrquica. Laura Llevadot ens mostra de manera senzilla que significa aquest *paraulot* carregat d'història, i ho fa dient-nos què significa «anarquia», «sense principis» (*an-arqué*). Treguin tot el que se'ls hi ve al cap quan